

GÁBOR ANDOR ÖSSZEGYŰJTÖTT MŰVEI

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG

GERGELY SÁNDOR	KOMOR IMRE
GÁBOR ANDORNÉ	LÁNYI SAROLTA
GODA GÁBOR	SÁNDOR KÁLMÁN
ILLÉS BÉLA	TOLNAI GÁBOR

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ

GÁBOR ANDOR

PESTI SIRÁMOK

SZÉPIRODALMI KÖNYVKIADÓ

1958

törtöki és vasárnapi délután, amikor esti hét óráig a belépés hatvan fillér, azontúl megint csak húsz. Így határozták el. De ha este tízkor kimégy az Állatkert elé, a kassza felett egy kis táblát látsz, amire ez van írva : „Belépti díj ma negyven fillér !”

Azt mondod erre magadban : ma biztosan valami kivételes nap van. Most dalolnak a jambók, most vágnereznek a szimfónikusok. De ha tegnap is kimégy, akkor is látod a negyven filléres táblát és ha holnap kimégy, akkor is látod. Vagyis az Állatkert belépője most már állandóan negyven fillér. Ami nem azért nem helyes, mert drága, hanem azért, mert úgy sikkasztották be a húszfilléres belépés helyébe. Tetszett volna nyíltan kimondani, hogy ezentúl negyven fillér lesz az ár ; akkor azok, akik nem akarnak negyvenet fizetni, ki sem mennének. És azután : milyen alapon szedik este hattól hétig a koronás belépőket, hiszen hat órakor az állatok elmennek aludni, tehát nem láthatók? Éspedig nem véletlenül mennek el aludni, hanem pontosan és rendesen, mert ez így van előírva. Én tehát nem azt akarom, hogy az állatok ne menjenek aludni, mert én minden szellemi munkából élő embernek az álmát tisztetem, s az állatokat elsősorban ilyeneknek tartom, hanem azt óhajtom, hogy ne szedjenek olyan belépőt, amilyen akkor járna, ha az állatok nem aludnának. És továbbá : hogy van kivilágítva este tizenegykor az Állatkert, de hogy ! És miért vannak elzárva az utak, ahol sétálni lehetne, mért csak a kávéház és a vendéglő felé vezető utak vannak szabadon hagyva, miért? Miért koszosodik meg minden pesti intézmény három hét alatt? He?

HÁZ, HÁZBÉR, HÁZMESTER

Ha nem akarok nagyon unalmas lenni, bizonyos köztudomású tényeket egészen mellőznöm kell. Csak sebesen szaladjunk el tehát a következő tények mellett : harminc év óta Budapesten építik a legundokabb bérházakat. Kívülről. És a legrosszabb beosztásúakat és berendezéseket belülről. Budapesten még nincs tízesztendősnél régibb az a szabályrendelet, hogy minden lakásban vízvezetéknek kell lennie s az, hogy minden lakáshoz, akármilyen kicsike is, egy klozettnak kell tartoznia, egyáltalában nincs még elrendelve. Ehhez két-három kolerajárvány szükséges, de lehetőleg gyors egymásutánban, mert különben öt évről öt évre elfeledik a vezéreket, hogy a múlt kolera alkalmával csinálni akartak valamit, amit a jövő kolera alkalmával sem fognak megcsinálni. Kicsi és bután beosztott lakások, nem meglepő eszerint, hogy Európában Budapest a legdrágább lakású város. Amennyit a Népszínház utcai lakásomért fizetek, annyiért ugyanolyan nagy lakást Párizs legelőkelőbb negyedében kapnék. Londonban fele annyiért, Berlinben is. Úgynevezett régi pesti házban lakni alig lehet. Patkány, egér, csótány és poloska nem engedi. Tehát a pesti ember igyekezik mindig új házba beköltözni. Nézzük az új pesti házat. Az új pesti ház, akármelyik negyedre készül el : soha sincsen készen. Ne úgy gondoljuk ezt, hogy az utolsó simítások hiányzanak róla, apróbb javító munkálatok, amik csak arra valók, hogy a lakást a lakhatóságon túl széppé és

kellemessé tegyék. Nem. Új házban lakás alatt négy pusztá falat kell érteni: ajtók még nincsenek, vagy ha vannak, nincs rajtuk sem kilincs, sem zár, a szobák nincsenek sem kifestve, sem kitapétázva, az ablakokba nincs beletéve a végleges üveg, nincs rajtuk sem a külső roló, sem a belső függöny, a vilamos drótok nincsenek behúzva a falba, a konyhában nem áll a tűzhely, nincs föltéve a resó, a fürdőszobában két dolog nem található — a fürdőkályha és a fürdőkád. Ilyen a lakás.

De maga a ház, melynek állapotához szintén van némi közöm, ha beköltözöm, maga a ház is gyalázatos állapotban van. Kívül nincs rajta kapu, csak néhány deszka van keresztbe állítva, amit nem is szögelnék össze, mert ha összeszögnének, akkor nem lehetne éjszaka bemenni a házba, holott mégiscsak muszáj bemenni, ha ott lakom. Persze, a nincskapun csengő sincs, s én már bejártam három napig egymás után éjjel két óraker ilyen új házba, anélkül, hogy a házmester, aki — ez is jó — egy mérföldre lakik a kaputól, tudott volna róla. Helyettem más is bemehetett volna ugyanúgy, tolvaj, betörő, gyilkos. Szerencse, hogy ez utóbbi foglalkozások úzői becsületes emberek, akik éjjel nyugodtan alszanak és nem gondolkodnak rá, hogy minden fertály körül számos olyan pesti ház van, amibe úgy mennek be, ahogy akarnak.

Tehát: kapu nincs, de nincs készen a kapubejáró sem, ahol az ember cementzsákokon és deszkákon csónakázik keresztül. A lépcsők már be vannak illesztve a falba, de korlátjuk csak félig van, és a lift számára mindössze egy lyukat fúrtak a földszinten és egy kampót vertek a padláson. Aki a hatodik emeleten lakik — mert azért lehet a hatodik emeleten lakni —, kampón spárgával felhúzhatja magát. Mondjam-e még, hogy a lépcsőházat, amely ebben az állapotban van, sem villannyal, sem gázzal nem lehet világítani?

Jó, jó, mondják önök, így van ez egy napig, éppen a beköltözés napján. Dehog. Ez nem egy napig és nem egy hétig marad így, hanem egytől-három hónapig, aszerint, hogy a háztulajdonos maga is benne lakik-e a házban, vagy sem. Ha benne lakik, akkor néki magának is kellemetlen, hogy nem lakhatik a lakásában és mindent elkövet, hogy a lakásban lakni lehessen: ha

másutt lakik, akkor nem törődik az üggyel, amely több hónapig elhúzódik. S a legfurcsább a dologban, hogy az emberek már beleszoktak és alig panaszkodnak. A legkevesebben gondolnak arra, hogy amikor lakást vesznek ki bizonyos összegért, akkor annak az összegnek fejében mindenre van joguk, aminek benne kellene lenni a lakásban, de nincsen. S ami nincs, azért joga volna a lakónak nem fizetni. S ez jelentékeny házbércsökkenést jelentene.

Ha nincs világításom, vízvezetékem, fürdöm és liftem, magától értetődik, hogy amíg mindez nincsen, addig nem is fizethetek ugyanannyit a lakásomért, mint amennyit fizetnék, ha ezek volnának. Ez a legszimplább üzleti tétel, de nem lehet elvárni a háztulajdonosoktól, hogy ők ajánlják fel a lakónak a vele való élest. És a lakónak itt Budapesten semmi érzéke nincs a saját jogai iránt. Úgy, ahogy nem érzi, hogy neki joga van éjszaka is bemenni a lakásába, tehát a kapunyitást nem neki, hanem a háztulajdonosnak kell megfizetnie, ahogy nem érzi azt a jogát, hogy söpört és súrolt lépcsőháza és „gang”-ja legyen, tehát a házmesterpénzt sem lehet órála lehúzni, úgy nem érzi, hogy joga van nem fizetni a lakásért, ha a lakásban csak félig vagy negyedrészt lehetne lakni. És mindenki fizet és mindenki kordeliázik: hallgat és szeretné agyonverni a házak tulajdonosait.

De azért mégiscsak térjünk vissza a házbérekre. A főváros semmit sem tesz a lakásuzsora ellen, ezt mindenki tudja. A főváros ebben a kérdésben egyszerre gyámoltalan, egyszerre nem is sejt, hogy mit csináljon, hogy hogyan kellene hozzányúlai ehhez a kínos problémához. A főváros nem tudja, hogy joga volna köbméterszám meghatározni a házbér maximumát. Nem tudja és nem is akarja tudni. Mindössze annyit cselekedett, hogy mókás kislakásokat épített, amikkel senkin sem segített, s amikkel abszolút nem szabályozta a házbéreket, ami remélhető volt.

Tudniillik a főváros mondta ezt: remélhető, hogy a kislakások, amiket ő épít, lejjebb szállítják a házbéreket egész Budapesten. A főváros remélte. Aki nem volt részeg, az mind meg volt

győződve róla, hogy a fővárosi kislakások annyi befolyást sem gyakorolnak a budapesti lakásbérekre, amennyit egy adag fagylalt a Duna egész vizére. Nem hűti le egy tizedfokkal sem. A főváros kislakásai, elhiszem, olcsók és gyönyörűek, s a párizsi községtanács tagjai, mikor megmutatták nekik e kislakásokat, csak ezt mondták állandóan: „*Mais c'est superbe! Mais c'est magnifique!*” És mikor hozzátették, a mi embereink, mert bizonyosan hozzátették, hogy „Így lakik a kisember Pesten”, akkor a párizsi községtanács tagjai okvetlen kidülesztették a szemüket és azt gondolták, hogy Budapest a szegényember Eldorádója. Pedig az igazság az, hogy a budapesti szegényember disznóólakban lakik, s azokért olyan árakat fizet, hogy e pénzért Hannoverben kisebb termeket kapna, s a zsebéből vákuum-klínnel szívják ki a zsemlyemorzsát. A főváros nem építhet ötvenezer kislakást, ezt kívánni sem lehet tőle; hogy ezret építsen, az csak annak az ezer szegényembernek az érdeke, aki valahogy be tudja protekciózni magát a kislakásokba. A főváros tehát ne építsen kislakásokat, legalább egyelőre ne, hanem ellenőrizze a lakásokat. Hogy ez a szabad ipar elvébe ütközik? Tiszteltetem a szabad ipart. Minden hatósági beavatkozás van olyan jogtalan, amilyen jogos ez lenne. Bizonyos odúkra ki kell mondani, hogy azok nem lakások, tehát bérbe sem adhatók, s azután minden lakásra ki kell mondani, hogy mennyi a maximális házbére. Akinek ez nem tetszik, az ne lépjen a háziúr pályára. Nem elég, hogy a város új lakbérrendeletében tett egy intézkedést: csak egy lakbért változást engedélyez egy esztendőben.

Lakbértváltoztatást, vagyis házbéremelést, mert harminc évre visszafelé nem volt eset arra, hogy egy pesti lakás olcsóbbá vált volna. De, azt hihettük, hogy igenis változást okoz a pesti lakásviszonyokban az a nagyszabású építkezés, amely most néhány évig folyt, és kedves, jó, elég tisztességesen berendezett bérházakat eredményezett. Mi lett ebből? Semmi. Az új házak új lakásait nem adták olcsóbban, mert a ház újságát, a modern berendezést megfizették a lakóval, aki bele is ment ebbe az okoskodásba, és szívesen fizetett maximális házbéreket, azt gondolva, hogy egy esztendeig úgy sem zavarhatják házbér-

sróffal s azután sem zavarják, mert az építkezések folynak, a lakások szaporodnak, a háziurak nem bolondok, hogy kikérgezzék a lakót, aki most már nem áll kötélnek, és nem fizeti meg a követelt differenciát. A háziurak azonban okos emberek, és az új helyzetben új dolgokat találnak ki. Ilyeneket: Levelet írnak a lakónak, aki már egy évig lakik, hogy az építész, akitől a lakó a lakást kivette, áron alul adta néki a lakást. A háziúr, aki jó ember, nem akar utólag kellemetlenséget okozni a lakónak, tehát egy évig tűrte ezt az állapotot. De most szól és ezennel felemeli a lakbért... Mennyivel? Nem sokkal. Ötven, vagy száz koronával. Tessék figyelni az összegre. A háziúr nem sokat kér, mindössze ötven vagy száz koronával többet, aszerint, hogy a lakásnak már most is másfélezer, vagy kétezer korona az ára. A bevezetés, az építésszel, tetszik tudni, csak tréfa. Komoly az ötven és száz korona, amivel a háziúr emeli a lakás bérét. Emögött ez a filozófia van: Sokkal nem emelem a házbért, mert a lakóm ugyanazért az árért, amit nálam fizet, igazán kap akárhol ugyanilyen lakást, tehát ha nagyon megsrófólok, akkor kiugrik és nem szívhatja magát tovább. De ha ilyen kis összeget kérek tőle minden évben egyszer, olyan kis összeget, amely még kisebb is valamivel, mint a költözés előrelátható költsége — mert nincs pesti költözés száz koronán alul, a költözőkocsit és a lakás rendbehozását és a borraivalókat összegezve —: akkor a lakó lehajtja a fejét, és semhogy kitegye magát az ugyanolyan költségű költözködésnek is, amely ezenfelül két heti gyilkos kellemetlenséggel jár, fizet és hallgat. S ez a manőver minden évben ismétlődik, mert a lakó minden évben sajnál kimenni már rendbehozott, a maga gusztusa szerint átalakított, kipucolt és meleggé tett fészkéből. Minden évben megér neki száz koronát az, hogy békén hagyják, hogy nem kell kiköltöznie, hogy nem kell érintkeznie új bútorszállító emberekkel, új házmesterekkel, új takarítónőkkel. S közben a lakbér hihetetlen összegűre növekszik, már az első maximumon túl, és a háziúr semmit nem kockáztat. Mert vagy elfogadja a lakó ezt az egyszeri rátában csekélynek látszó béremelést, vagy a háziúr még mindig ki tudja adni a lakást a régi áron, amely szintén bőven elég arra, hogy a háziúr jól érezze magát mellette. S mert a

pesti embernek csak akkor van annyi esze, hogy összeálljon a nyúzója ellen, ha munkás, ha a külvárosban lakik, de restelli az ilyen szervezkedést, mert úrnak érzi magát, hiszen a házbére is magasabb ezer koronánál, vagy kétezernél: azért ha a háziúr harminchat lakóval hajtja végre ugyanazt a manővert, az a harminchat külön-külön fullad meg a dühtől és fizeti meg a differenciát. Amit nem kellene megfizetnie, mihelyt a harminchat ember összeállna és kijelentené egyetemlegesen, hogy eszéágában sincs többet fizetni, mint eddig fizetett s kiköltözik. Akkor a ház gazdája már elgondolkodnék a dolog felett.

Két lakást ki lehet adni, s ha nem: az sem nagy baj. Két lakás még állhat üresen, ha a többi harmincnégy meghozza a különbséget, amit a két lakás után fizetnének. De harminchat lakást nehéz bérbeadni, különösen akkor, ha a kiköltöző lakók értesítik a beköltözni akarókat, hogy itt minden évben kísérlet történik arra, hogy a házbér a legmagasabbnál is magasabb legyen, legkevesebb száz koronával. A lakók szövetsége Párizsban nem bolondság. És Cochon úr nemhiába lett olyan hamar híres ember, mert egypár egészen kitűnő dolog fűződik a nevéhez. Pedig Párizs lakásviszonyai távolról sem olyan gonoszak, mint Budapesti közlekedés. A város nem fog segíteni a lakóin. A város nem a lakók városa, hanem a háziuraké. A város tiszteli a közszabadságokat. Ha háziurakról van szó; és nem tiszteli az istent sem, ha a lakó forog szóban. A várost hagyni kell, az külön megy tönkre a saját kontójára. Ellenben mindenkinek, aki ebben a városban lakik, nem muszáj még tönkremenni csak azért, mert a sors a nagy kalapáccsal ehhez a városhoz szögelte.

Az újabb építkezések következtében nem lettek olcsóbbak a budapesti lakások. Gyatra közlekedési viszonyaik miatt vannak területek, amikre hiába építik a legszebb és legjobban beosztott házakat, a pesti ember nem mehet lakni oda, mert nem tud onnan a városba bejutni. E közlekedési átok alatt csenevészedik Buda, ahová ugyan már átköltöznek lakásgondoktól megőszült pesti családok, de többnyire vissza kénytelenek jönni egy esztendőn belül, ha a családfő nem akarja kidobatni magát a hivatalból. Mert a közúti vonalai csak szerencsés napokon alkal-

masak arra, hogy Budáról a meghatározott időn belül Pestre lehessen átjönni velük. Néha órákig tart el az ilyen átkelés, néha meg egyáltalán nem sikerül. A város forgalmi központjából távolabb eső helyeken tehát hiába jobb és olcsóbb a lakás. Nem lehet kiadni, s ezzel eljutottunk oda, ahol már régen tartanunk kellene: Lakások állanak üresen Budapesten, és a háztulajdonosok nem sajnálják sem a pénzt, sem a testük fáradtságát, hogy hirdessék az árut, amely a nyakukon maradt. És mondhatom, nagyon szép dolgokat hirdetnek már. Hirdetnek vákuum-klinert, elektromos padlókefét a szobáknak, villamos-vasalókészülékeket a konyháknak, gardero-fülkét az előszoba számára és a leg-tetejébe meleg vizet, fűtés, fürdés és mosogatás céljaira. Ah, mit jelent ez a melegvíz? Csővezeték az egész házban, amely forró vízzel van tele és elsősorban fűti az összes szobákat, az előszobát és a mellékhelyiségeket is, egyenletes és kellemes meleggel, míg a mai állapot az, hogy akinek öt szobája van, abból többnyire csak kettőt fűthet, mert öt kályhát nem is építenek a lakásba, a kályhaépítés aránylagos drágasága miatt, s egyik szobát a másikkól kell átfűteni, vasrostélyok és szellentyűk segítségével.

Ennek következménye, hogy abban a szobában, ahol a kályha áll, hideg van, abban pedig ahová a szelelők átvezetnek, túl nagy a meleg s a két szobát még akkor se lehet egyenletes hőmérsékletűvé tenni, ha az ember állandóan nyitva tartja is az ajtókat, ami nem mindig lehetséges. De nemigen lehet egy nagyobb lakást az óriási szénárak miatt sem állandóan fűteni. S ha már a lakás fűtve is volna, a mellékhelyiségek hidegek maradnak, s a pesti ember a legtöbbször a saját lakásában hűl meg. Elcsépeelt angol szállóige szerint a házam a váram — Londonban, de ispotályom Budapesten.

Itt hűlök meg és itt fájdul meg a fejem a széngáz miatt, itt eszem az epét, mert az ablakok rosszul záródnak, az ajtók nem jól nyílnak, a tapéta ízléstelenül van megválogatva, a parkettet göröngyösen hagyták, a kilincseket és zárat rosszul tették fel és akkora kulcsokat szerkesztettek, mint amekkora a mennyország kapukulcsa lehet. Egyszóval, a lakásom kellemetlen. Ezen segítene némileg a hirdetett melegvíz, amelynek összes

jó tulajdonságait még nem soroltam fel. Mert nemcsak egyformán fűti a szobáimat, hanem fürdővizet is akkor ad, amikor akarom s a konyhában mosogatóvízzel is ellát állandóan. Nem szabad elfelejteni, hogy a mosókonyhát is átváltoztatja az eddigi hideg és csak métermázsányi szennel megmelegített farkasveremből barátságos tanyává, amelyben folyton tele van a katlan a szép, puha meleg vizekkel.

Legszomorúbb pedig az egészben, hogy ezt a kis meleg vizet, amely annyira magától értetődő járuléka volna az iszonyúan magas bérű pesti lakásnak, mint valamely hatalmas vívmányt kell üdvözlölni, s félni kell a reklámozásától, mert hátha összeállnak a többi háziurak, akik nem adnak melegvizet, akik semmit sem adnak, csak a puszta falakat adják és a kényelmetlenségeket, mondom, összeállnak, és valami hatósági intézkedést eszközölnek ki a lakáshirdetések és lakáshirdetésekbe foglalt kommoditási ígérek ellen. Mert ez is lehet, hiszen a háztulajdonosok olyan hatalmasok. Övék a város, mert ők a városatyák, övék a nyúzás, és övék emellett még a sírás joga is, azé a sírásé, hogy bármennyi pénzt vesznek el tőlük bármilyen rossz lakásokért, a házukba fektetett tőke még nem kamatozik eléggé, s nemsokára át muszáj adniuk a háziurakat a házbéruzsorások nagy konzorciumának, amely mind több háznak válik urává Budapesten s rémületes dolgokat csinál, mindaddig, amíg egy *lincs* nem lesz itt. Valószínű, hogy lesz, mert amerikai méretekben fejlődünk (így mondják), és Amerikához is hozzátartozik, hogy az agyon-sanyargatott emberek itt-ott szelepeket nyitnak a haragjuknak és felfüggesztenek valakit a „gang” korlátjára. Felfüggesztik, fegyelmi eljárás nélkül, csak úgy. Spagáttal.

Ha olyanok a pesti ház viszonyai, aminőknek főntebb elmondtam őket, nincs rajta mit csodálkozni, ha az ember, aki ennek a háznak a rendbentartója és kiszolgálója, a házmester: még olyanabb. A budapesti szokásjog mellett az sem csodálatos, ha én fizetem meg azt az embert, akit a ház tulajdonosa arra fogadott fel, hogy az ő házat rendben tartsa. Mert a ház az ő háza. Az alkalmazottat mégis én fizetem (lásd órabér a gáznál). S ez az alkalmazott mégsem áll az én rendelkezésemre. Pedig én fizetem. Mégis goromba hozzám. Pedig én fizetem. A ház-

tulajdonossal szemben nem az én érdekeimet képviseli. Pedig én fizetem. Mit mondok: én fizetem? Házmesterpénz címén még alkalmat is adok a háztulajdonosnak arra, hogy nyerekedjék. A budapesti házak legtöbbszörében a háztulajdonos csak beszedi a törvényesen engedélyezett házmesterpénzt, de ebből egy fillért sem ad át a házmesternek, aki a beszédett készpénz ellenértékeképpen ingyen lakást kap a háztulajdonostól. Nem éppen lakást, csak egy sötét lyukat, amelyben tizenhárom gyermekével együtt megvonhatja magát. A háztulajdonos, aki azt a zugot talán bérbe sem adhatná fizető lakónak, nyer az üzleten néhány száz koronát. De továbbhaladva a házmesterkérdésben, Budapest az az elvetemedett város, ahol a következők is lehetségesek: a házmester, ha az ő családja elégtelen a ház dolgainak ellátására, a maga költségén kell hogy viceházmestert tartson. A házmester fizeti azt a gázt, amivel a ház lépcsőházai, kapualja, esetleg folyosói ki vannak világítva. (Ez tény, ezt tessék elhinni, ha még olyan hihetetlen is. Mikor először hallottam, én sem hittem el.) A házmester fizeti — s ennél képtelenebbet már kitalálni sem lehet! — azt a villamos áramot, amit a lift fogyaszt. Mindezt annak fejében, hogy a háztulajdonos ráeresztette a házmestert a lakóra, hogy a házmesterpénzen felül még egyéb illetéket is vessen ki rája. Valahányszor a házmesterrel érintkezem, mindannyiszor fizetek neki. De ez sohasem háborít fel annyira, mint kapunyitáskor.

Értekezzünk a kapunyitásról. Nagyon érdekes téma, tudja minden pesti ember, aki már állt a csukott kapu előtt és köpte a vérét rettentő dühében. Csöngetni kell, sokat kell csöngetni a kapu előtt, ahol télen hideg van, nyáron részeg van. S azután a házmester vagy visszacsönget, vagy nem csönget vissza. Visszacsönget, ha van úgynevezett válaszcöngettyű: akkor a házmester visszacsöngethet. De nem okvetlenül teszi meg. Mit erőlködjön? Mit udvariaskodjék? A józan ész ugyan megkívánná, hogy ha én csöngetek és a házmesternek módjában áll tudtomra adni, hogy már fölébredt, akkor adja tudtomra. De nem adja. Hadd drukkoljak én ott kint a kapu előtt, és hadd csöngessek tovább a kellenél, ámbár a kellete is éppen elég volt. Mert ha én nem csöngetnék többet, mint amennyit kell,

akkor a házmester, mikor kijön, nem ripakodhatna rám, hogy ne csöngessem annyit. Pedig ő akar rám ripakodni. Nem is érdekes neki másért fölkelni (a pénztől, amit én adok neki, egészen eltekint) csak azért a kis botrányért, amit ő csap velem, noha nekem kellene vele skandalumot csinálnom, hiszen ő hagyott engem félig megfagyni és egészen megmerevedni attól a félelemtől, hogy egy alkohol-tartalmú ember kést fog belém szúrni vagy legalább megcsípi nejem-úrasszonyt, nem az arcán, hanem egészen másutt, így szólván: mucus.

Pesti emberek, akiket az élet már belezüllesztett a pesti viszonyokba, erre azt mondják: igen, igen, de valakinek csak ki muszáj nyitni a kaput! Persze, ki muszáj, rájöttek már másutt is erre az igazságra. És kétféle kapunyitás van. Az egyik a francia. A házmester a kapu alatt lakik és a lakásból, üvegablakon át, kilát a kapu alá. A lakó jön, csönget, a házmester fölébred, megnyom egy gombot az ágya mellett és megcsavar egy csattot ugyanott. A gomb megnyomása következtében automatikusan kinyílik a kapu, s a házmester az ágyból megnézi, hogy valóban lakó jött-e be? Megnézheti, mert a megcsavart csattal a kapu alatt és a lépcsőházban felgyújtotta a villanyt. Ha nem lakó jött, hanem például a táviratkihordó, aki felvilágosítást akar kérni: a kapu alatt s nem az utcán várhatja meg, míg a házmester annyi ruhát vesz magára, hogy emberekkel érintkezhetik.

Mert az megint egy külön kérdés: a házmester toalettje. A házmester vagy egyszerű toalettet csinál, mielőtt szíнем elé kerülne, s ez még több időt vesz igénybe; vagy kénytelen vagyok fehérneműinek összes titkait megismerni. Mondjam-e, hogy nem vagyok kíváncsi rájuk? Sem a bokánál tölcseyszerűen összekötözött villogó hogyishíjjakra, sem a lobogó, bornyúszájú magyar alsóra, úgyszintén nem: a dús fürtökre, amik az ő keblén fodorodnak. De mit csináljak? Néznem muszáj, mert odahozzák elém mind e látványosságokat.

Azonban menjünk vissza külföldre. A kapunyitás másik módja a német, az, hogy hazamegyek, kiveszem a jobb mellényzelebemből a kapukulcsot, beledugom a zárba, megforgatom, kinyitom a kaput és bent vagyok a házban, amelyben házbért

fizetek. Ezellen megint ellenvetésül jelentkezik, hogy: hát a kapupénz? Hogy' adok kapupénzt az automatának, amely elém tárja a kaput, vagy magamnak, ha magam nyitom ki a kapumat? Igenis: hogy? Sehogy. Nem adok kapupénzt, mert mindenütt a világon magától értetődik, hogy a lakásomba akkor megyek be, amikor akarok. Ezért nem fizethetek külön adót. Csak úgy magától értetődik, hogy a város egyik feléből a másik felébe átmehetek ingyen, kapupénz nélkül, s ha valamelyik hegy ki van fúrva, mert a városi forgalom úgy kívánja, tehát ha alagút van a városban, azért sem kell fizetnem, ha keresztül-megyek rajta. A nápolyi Pozilippo-alagút, ha jól emlékszem, hét kilométer hosszú, gyönyörű, modern építmény, belül száraz és nagyszerűen van kivilágítva villamos ívlámpákkal, úgy hogy nappal is lehet újságot olvasni benne. Nem is a város két különböző részét köti össze, hanem kivezet a városból: de alagút-pénz? Kinek jut az eszébe? Ámbár, ugye, egy olasz város csak be van rendezve arra, hogy mindenért pénzt kérjen, amiért pénzt kérni lehet. De ezért még az olaszok sem mernek pénzt kérni. S most vissza megint a kapu elé. A kapupénznek valóban el kell esnie, s az automatikus kapunak vagy a minden lakó zsebében meglevő kapukulcsnak el kell következnie. El kéne még akkor is, ha a házmesterek a világ első emberei volnának, miniszteri osztálytanácsosok vagy egyetemi tanárok. De nem azok. Ők csak házmesterek, ahogy az isten megteremtette őket, s az isten rosszul teremtetten meg ezt a műfajt. Érdesen, gorombán és kellemtelenül. És hatalomra vágyóan.

Budapesten mindennaposak a házmester botrányok. A jobb módú lakó állandó borraivalókkal küzd ezellen, hadisarcot fizet a békéért, a szegényebb ember állandóan reszket a házmesterétől. De néha ez is kevés. A házmester, nemegyszer történt meg, valósággal ki akarja irtani a lakót, aki nem engedelmeskedik és nem ad annyi kapupénzt, amennyit a házmester kíván. És mennyit kíván ő? Ezt nem lehet megmondani. Mert szívesen akkor sem nyit kaput, ha egy koronát kap érte. Hogy mért lett akkor mégis házmester? Nem folytatom, mert még tíz ilyen kérdést tudnék fölvetni. De mért nem köszön a házmester, mikor éjszaka, pénzért, kinyitja a kaput?